

KERKENBELEIDS- PLANNEN

Inspiratienota / 17.01.2019

INHOUD

1	Inleiding	3
2	Wettelijk kader	3
3	Criteria (of minimumnormen)	4
3.1	Identificatie	4
3.2	Beschrijving	4
3.2.1	Cultuurhistorische waarde	4
3.2.2	Architecturale mogelijkheden	4
3.2.3	Bouwfysische toestand	5
3.3	Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	5
3.4	Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie	5
3.5	Onderbouwde visie op het toekomstig gebruik en de toekomstige functie, inclusief een plan van aanpak hoe de toekomstige invulling met nevenfuncties of herbestemming ervan zal worden onderzocht	5
4	Nuttige links	6
5	Veelgestelde vragen	6
6	Contactgegevens	8
7	Checklist	8

//

1 INLEIDING

Het “decreet van 15 juli 2016 houdende wijziging van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en van diverse decreten wat betreft de uitvoering van het kerntakenplan van het agentschap Onroerend Erfgoed en wat betreft financiële en technische aanpassingen” voert een aantal aanpassingen door aan de onroerenderfgoedregelgeving.

Een eerste aanpassing houdt het formuleren van een definitie van het begrip kerkenbeleidsplan in. Deze definitie werd ingevoegd in het Onroerenderfgoeddecreet en trad in werking op 1 januari 2017. Vanaf dan moesten alle kerkenbeleidsplannen die als voorwaarde gelden binnen de onroerenderfgoedregelgeving, voldoen aan deze definitie. De definitie is niet nieuw, ze werd reeds vermeld in de conceptnota ‘Een toekomst voor Vlaamse parochiekerken’ van 24 juni 2011.

Met deze inspiratienota willen we je duiding geven over de definitie van kerkenbeleidsplan zodat het duidelijk is waaraan dit plan moet beantwoorden om te kunnen worden toegevoegd aan de premie-aanvraag.

Heb je vragen tijdens de uitwerking van het kerkenbeleidsplan of wil je voor de indiening aftoetsen of het plan volledig is en beantwoord aan de definitie uit het Onroerenderfgoeddecreet, neem dan contact op met het Centrum voor Religieuze Kunst en Cultuur.¹ Hun contactgegevens staan achteraan deze nota.

2 WETTELIJK KADER

De wijziging van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 (artikel 2.1)² geeft de volgende definitie voor een kerkenbeleidsplan:

31° /1 een kerkenbeleidsplan:

“een schriftelijk document dat eerst door het representatief orgaan van de betrokken eredienst en vervolgens door de gemeente- of de provincieraad werd goedgekeurd en dat een lokaal gedragen langetermijnvisie biedt voor alle gebouwen die bestemd zijn voor die betrokken eredienst op het grondgebied van de gemeente of provincie. De langetermijnvisie moet minimaal volgende basisgegevens bevatten:

- a) een beschrijving van de betrokken gebouwen bestemd voor de eredienst, met onder meer
 - hun cultuurhistorische waarde,
 - hun architecturale mogelijkheden,
 - hun bouwfysische toestand;*
- b) de situering van elk gebouw bestemd voor de eredienst in zijn ruimtelijke omgeving;*
- c) een beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie van de betrokken gebouwen bestemd voor de eredienst*
- d) een onderbouwde visie op het toekomstig gebruik en de toekomstige functie van de betrokken gebouwen, inclusief een plan van aanpak hoe de toekomstige invulling met nevenfuncties of herbestemming ervan zal worden onderzocht.”*

¹ Het CRKC geeft enkel advies, de uiteindelijke beslissing of het kerkenbeleidsplan voldoet aan de criteria gebeurt door het agentschap Onroerend Erfgoed.

² <https://codex.vlaanderen.be/Zoeken/Document.aspx?DID=1027186¶m=inhoud&AID=1215336>

Een tweede aanpassing die werd doorgevoerd, is het invoegen van een tweede definitie in het onroerenderfgoeddecreet: “monument, bestemd voor een erkende eredienst”.

38° /1 een monument, bestemd voor een erkende eredienst:

“de gebouwen vermeld in artikel 4n 81, 117, 153, 189 en 232 van het decreet van 7 mei 2004 betreffende de materiële organisatie en werking van de erkende erediensten, voor zover ze bestemd zijn voor de eredienst en ook als dusdanig worden gebruikt.”

3 CRITERIA (OF MINIMUMNORMEN)

Een kerkenbeleidsplan hoeft geen boekwerk van honderden pagina's te zijn. Er moet wel een invulling gegeven worden aan alle elementen van de definitie zoals vermeld in artikel 2.1,31°/1 van Onroerenderfgoeddecreet. Idealiter maak je een fiche per kerk waarin je telkens onderstaande punten uitwerkt.

3.1 IDENTIFICATIE

Je kan je hiervoor baseren op de bevraging van het CRKC aan alle kerkbesturen uit 2012-2013. De basisgegevens vind je ook via <http://crkc.be/databank-parochiekerken>.

- naam kerk
- ligging
- eigenaar
- bescherming(en)

3.2 BESCHRIJVING

3.2.1 Cultuurhistorische waarde

De cultuurhistorische waarde vind je terug in verschillende bronnen:

- het beschermingsbesluit (indien van toepassing)
- de inventaris van het bouwkundig erfgoed (indien van toepassing) (<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/>)
- de fiches die zijn opgesteld voor de bevraging van het CRKC aan alle betrokken kerkbesturen. De Excel-tabel met de uitgebreide gegevens van alle kerken per gemeente kan bij het CRKC aangevraagd worden.

Is er geen bronnenmateriaal voorhanden, dan kan je zelf een inventaris opstellen, bijvoorbeeld aan de hand van de vastgestelde inventarisatiemethodologie van het agentschap (<https://www.onroerenderfgoed.be/nl/bescherming/vastgestelde-inventarissen>).

Gebruik de beschikbare informatie voor de beschrijving in het kerkenbeleidsplan. Voeg eventueel bijkomende informatie toe in de bijlage.

3.2.2 Architecturale mogelijkheden

Beschrijf de mogelijkheden per kerk bij gebruik voor de eredienst, voor valorisatie (initiatieven met respect voor het normale religieuze gebruik van de parochiekerk), voor medegebruik door andere erediensten, voor nevenbestemming (multifunctioneel gebruik in de tijd of gedeeld gebruik in de

ruimte) of voor herbestemming na onttrekking van de eredienst. Het gaat hier over een beschrijving van de bestaande toestand, niet over een beoordeling naar (toekomstig) gebruik.

Deze beschrijving bevat volgende elementen:

- de grootte, opdeling en inrichting van het kerkgebouw en zijn nevenruimtes
- de uitbreidingsmogelijkheden en mogelijkheden om (deel)ruimtes af te splitsen
- aanwezige (of nog te realiseren of aan te passen) voorzieningen zoals verwarming, elektriciteit, sanitair, keuken, verwarming, ...
- de toegankelijkheid voor andersvaliden
- de aanwezigheid van waardevol interieur/cultuurgooderen

3.2.3 **Bouwfysische toestand**

Beschrijf kort de actuele bouwfysische toestand per kerk. Zijn er urgente problemen? Zijn er plannen om deze problemen te verhelpen? Voorzie je investeringswerken?

Je kan hiervoor de conclusies uit de inspectieverslagen van Monumentenwacht gebruiken. Ook de meerjarenbegroting kan een hulp zijn.

3.3 SITUERING VAN HET GEBOUW IN ZIJN RUIMTELIJKE OMGEVING

Situeer elke kerk in zijn ruimtelijke context. Dit kan zijn:

- de rol van de kerk in het stedelijk of dorpsweefsel
- de aanwezigheid van een kerkhof, pastorie, school, klooster, groter complex, ...
- de bereikbaarheid via openbaar vervoer, de aanwezigheid van parking
- de nabijheid van andere kerken
- de mogelijkheid tot uitbreiding
- ...

3.4 BESCHRIJVING VAN HET ACTUEEL GEBRUIK EN DE ACTUELE FUNCTIE

Verwerk de informatie uit de dekenale/pastorale plannen. Zijn er socio-culturele verenigingen die nu al gebruik maken van de kerk of interesse hebben om deze in de toekomst te gebruiken? Is de kerk een belangrijke toeristische trekpleister, is de kerk van lokaal of bovenlokaal belang, maakt de kerk deel uit van een bedevaartroute, ...?

3.5 ONDERBOUWDE VISIE OP HET TOEKOMSTIG GEBRUIK EN DE TOEKOMSTIGE FUNCTIE, INCLUSIEF EEN PLAN VAN AANPAK HOE DE TOEKOMSTIGE INVULLING MET NEVENFUNCTIES OF HERBESTEMMING ERVAN ZAL WORDEN ONDERZOEKT

Geef aan welke kerken voor religieus gebruik voorbehouden blijven en welke kerken voor nevenbestemming of voor herbestemming in aanmerking komen. Het is belangrijk om hier aan te geven welk traject is opgestart of zal worden opgestart om deze toekomstige invulling te realiseren, en over welke tijdshorizon dit wordt aangepakt. Vermeld ook wie het initiatief neemt, welke personen of instanties hierbij betrokken moeten worden, of er een stuurgroep is opgericht of zal opgericht worden en wie hiervan deel zal uitmaken. Beschrijf het tussentijds gebruik van de kerk en de eventuele maatregelen om de kerk in tussentijd in stand te houden.

5. Als van een kerk opgenomen in een kerkenbeleidsplan, aangegeven wordt dat ze aan de erkende eredienst zal worden onttrokken, komt deze kerk dan nog in aanmerking voor een verhoogde erfgoedpremie?

Zolang de kerk nog steeds op regelmatige basis gebruikt wordt voor de erkende eredienst, komt ze op grond van de bestemming nog steeds in aanmerking voor een verhoogde erfgoedpremie. Van zodra die bestemming wegvalt dan kan niet meer automatisch een 60%-premie toegekend worden.

6. Moet een kerkenbeleidsplan gezamenlijk opgesteld worden voor alle eredienstgebouwen voor alle 6 erkende erediensten?

Neen, het kerkenbeleidsplan wordt per erkende eredienst opgesteld. Als bijvoorbeeld binnen één gemeente gebouwen gelegen zijn die bestemd zijn voor verschillende erkende erediensten, dan moet voor elk van die erkende erediensten een afzonderlijk kerkenbeleidsplan worden opgemaakt (bv. een kerkbeleidsplan voor de protestantse eredienst en een kerkenbeleidsplan voor de katholieke eredienst).

7. Welke instanties keuren het kerkenbeleidsplan goed?

Het kerkenbeleidsplan wordt goedgekeurd door het representatief orgaan van de betrokken eredienst (bv. de bisschop voor de katholieke eredienst) en nadien door de voorgdij-overheid. Voor de katholieke eredienst, de protestantse eredienst, de anglicaanse eredienst en de Israëlitische eredienst wordt dit goedgekeurd door de gemeenteraad (voor haar grondgebied). Voor de orthodoxe eredienst en de islamitische eredienst wordt dit goedgekeurd door de provincieraad (voor het grondgebied van de provincie).

8. Moet er een kerkenbeleidsplan worden ingediend voor kerken die eigendom zijn van een gemeente?

Een kerkenbeleidsplan is ook verplicht voor kerken in eigendom van een gemeente wanneer het beschermde monumenten zijn die bestemd zijn voor de erkende eredienst. Voor de niet-beschermde kerken vragen de bisdommen ook dat er een langetermijnvisie wordt uitgeschreven in een kerkenbeleidsplan voor alle eredienstgebouwen in de betrokken gemeente.

9. Moet een kathedraal opgenomen worden in een kerkenbeleidsplan?

Een kathedraal hoeft niet opgenomen te zijn in een actueel kerkenbeleidsplan. Kathedralen komen steeds in aanmerking voor de verhoogde erfgoedpremie op voorwaarde dat ze bestemd zijn voor de erkende eredienst. De voorwaarde om 'op regelmatige basis diensten en vieringen organiseren' blijft wel van toepassing op kathedralen.

10. Moet er een kerkenbeleidsplan zijn voor een restauratie van een orgel dat apart beschermd is als monument?

De verhoogde erfgoedpremie geldt voor *gebouwen* die bestemd zijn voor de eredienst. Omdat het kerkgebouw niet beschermd is, maar enkel het orgel zelf, is niet voldaan aan de voorwaarden van artikel 11.2.11, 1° van het Onroerenderfgoedbesluit. Het orgel kan weliswaar gebruikt worden voor de eredienst, maar kan op zichzelf niet als gebouw beschouwd worden.

In dit geval zal men dus de basispremie van 40% ontvangen. (Of 60% als het om ZEN-erfgoed, onderwijsgebouw, open erfgoed of gemeente-eigendom met publieksfunctie gaat).

6 CONTACTGEGEVENS

Voor vragen over kerkenbeleidsplannen kan u contact opnemen met:

Agentschap Onroerend Erfgoed
Havenlaan88, bus 5
1000 Brussel
T. 02 553 16 50
info@onroenderfgoed.be

Centrum voor Religieuze Kunst en Cultuur (CRKC)
Abdij van Park 7
3001 Leuven
T 016 40 60 73
www.crkc.be

7 CHECKLIST

Uw kerkenbeleidsplan moet minstens de volgende onderdelen bevatten:

- Vormelijk
 - Goedkeuring representatief orgaan erkende eredienst
 - Goedkeuring voogdijoverheid
- Inhoudelijk
 0. Identificatie
 1. Beschrijving
 - a) Cultuurhistorische waarde
 - b) Architecturale mogelijkheden
 - c) Bouwfysische toestand
 2. Situering in de ruimtelijke omgeving
 3. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie
 4.
 - a) Een onderbouwde visie op het toekomstig gebruik en de toekomstige functie
 - b) Een plan van aanpak hoe de toekomstige invulling met nevenfuncties of herbestemming ervan zal worden onderzocht